

Göç insanlık tarihinin ayrılmaz bir parçası olmakla birlikte özellikleri gerçekleştiği dönemlere göre değişmiştir. Göçün devlet tarafından örgütlendiği (Filipinler) ülkeler bulunduğu gibi, Afrika'nın değişik ülkelerinde küçük iç savaşların Avrupa ülkelerine göç etmiş insanların gönderdiği havalelerle finanse edilmesi de gerçekleşmektedir.

Türkiye tarihi boyunca sadece göç veren değil göç alan bir ülke olmuştur ve bu iki özellik son otuz yılda belirgin değişiklikler göstermiştir.

İnsanlar önce yakındaki ülkelere göç eder. İran, Irak, Afganistan ve Suriye'den çok sayıda göçmen Türkiye'ye gelmiş, büyük bölümü burada kalmış, diğerleri başka ülkelere gitmiştir. Bu insanlarla birlikte eski sosyalist ülkelere özellikle evde bakım konusunda gelen çok sayıda kişi de düşünüldüğünde Türkiye işçi sınıfı çokuluslu duruma gelmiştir. Bu durumu –çok eksik rakamlarla da olsa- iş kazalarında ölen “yabancı işçiler” konusunda görmek mümkündür.

Türkiye'den dışarıya göçte sadece Almanya örneği dikkate alınacak olursa, burada da göçün yıllara göre büyük değişiklik gösterdiği görülür. Burada sadece sayılar değil, gelenlerin değişen özellikleri de önemlidir.

1960'lı yıllardaki anlaşmalı işçi göçünü sonraki iki on yılda politik nedenlerle Türkiye'yi terk etmek zorunda kalanların göçü izlemiş, bu göç –özellikle Kürtlerin göçü olarak- 1990'lı yıllarda da sürmüştür. Türkiye'den Almanya'ya göç son on yılda farklı özellik kazanmış, zorunlu ya da kendi isteğiyle göçün yapısı değişmiştir.

15 Temmuz darbe teşebbüsünün ardından sayıları kesin olarak bilinmeyen ama en az birkaç yüz kişi olduğu tahmin edilen üst düzey bürokratlar (elçi, subay) bu ülkeye iltica başvurusu yapmıştır. Yine sayısı bilinmeyen Fettullahçı yıllardan beri örgütlü yapılarının bulunduğu Almanya'ya politik nedenle göç etmiştir.

Politik nedenlerle ülkeyi terk etmek zorunda kalmak yıllardan beri büyük oranda sosyalist sola özgü iken, 1980 sonrasında ancak az sayıda MHP'li aynı yolu kullanırken, son on yılda sağcıların Fettullahçı kesiminin ağırlığı öne geçmiştir.

Ardından Kanun Hükmündeki Kararnamelerle işlerinden uzaklaştırılan ve bir bölümü hakkında hapis cezası talebiyle soruşturma açılan akademisyenler gelmeye başlamıştır. Bunların bir bölümü iltica başvurusunda bulunurken diğerleri buldukları burslarla Almanya'da kalabilmişlerdir. Kesin sayıyı en azından ben bilmiyorum ama birkaç bin kişi olarak tahmin edilebilir. (Bu kesim başka Avrupa ülkelerine de gitmiştir.)

Ardından gönüllü denilebilecek başka bir göç başladı: doktorlar göçü. Aralarında başka meslekten insanlar da bulunmakla birlikte özellikle doktorlar fazla görünmektedir. Bu insanların ülkede ekonomik ve politik sorunları yoktur ama bir bölümü aile olarak, evini ve arabasını satarak Almanya'ya gelmekte ve zorlanmadan iş bulmaktadır. Politik görüşleri kişilere göre değişmekle birlikte genellikle kemalist oldukları söylenebilir. Ülkeyi terk etme gerekçeleri orada artık yaşayamıyor, kendi deyimleriyle "nefes alamıyor" olmalarıdır. Çocukların iyi bir eğitim görmesi kaygısı göçün önemli nedenlerinden birisidir. "İmam Hatip okusun diye çocuk yapmadık" sık ifade edilen bir gerekçedir.

Sayı yine bilinmiyor ama sürekli olarak arttığı söylenebilir.

Türkiye'deki eğitilmiş insanlar genellikle İngilizce bildiklerinden Almanya öncelikle tercih edilecek bir ülke değildir. İngiltere, ABD ve Kanada'ya göç eden ve dünyanın her yerinde geçerli bir meslek sahibi insanların sayısı daha fazla olsa gerektir.

Türkiye kökenli olarak ülke dışında yaşayan ve sayısı sürekli artan bir kitle bulunuyor. Dışişleri Bakanlığı bile kesin sayı bilmiyor. Almanya'da dört milyon, başka ülkelerdekilerle birlikte toplam yedi milyon Türkiye kökenlinin sürekli olarak ülke dışında yaşadığı tahmin ediliyor.

Türkiye sürekli göç alan ve veren bir ülke olmasına rağmen göç araştırmaları gelişmemiştir. Özellikle 1971'den beri elli yıllık geçmiş bulunan, politik nedenlerle ülkeyi terk etmek zorunda kalanlarla ilgili araştırmalar görece yenidir ve içerik olarak da zayıftır.

Bir hafta sonraki yazıda bu konuyu incelemeye çalışacağım.